

Raport

o dostępności Gminy Bojanów

Bojanów 2021

1. Wstęp

Dostępność została zdefiniowana w Konwencji Praw Osób z Niepełnosprawnością z 13 grudnia 2003 roku, ratyfikowanej przez Polskę 6 września 2012 r. i jest rozumiana, jako podjęcie odpowiednich czynności, „celem zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu, na równych zasadach z innymi obywatelami, do środowiska fizycznego, transportu, informacji i komunikacji międzyludzkiej, w tym technologii i systemów komunikacyjnych i informacyjnych, oraz do innych udogodnień i usług oferowanych całemu społeczeństwu, zarówno w środowiskach miejskich, jak i wiejskich. Te działania, włącznie z rozpoznawaniem i usuwaniem przeszkód i barier na drodze do dostępności, będą dotyczyły między innymi:

- a) budynków, dróg, środków transportu oraz innych obiektów, w tym szkół, mieszkalnictwa, ośrodków medycznych i miejsc pracy,
- b) usług informacyjnych i innych, w tym usług elektronicznych, jak również usług w zakresie pomocy w nagłych wypadkach.”¹

Czternaście lat od publikacji Konwencji Praw Osób z Niepełnosprawnością oraz osiem lat od polskiej ratyfikacji Konwencji ONZ, to przy tempie rozwoju wszelkich dziedzin życia spory odcinek czasu. W okresie tym zostało zracjonalizowanych i rozwiniętych wiele obszarów dostępności. Szczególnie należy tu wspomnieć dostępność cyfrową, dostępność aplikacji mobilnych itp. Dla osób z niepełnosprawnościami, to nie do przecenienia udogodnienie w jakości komunikowania się z drugim człowiekiem.

Rok 2020 jest datą graniczną dla unijnego, strategicznego dokumentu pod nazwą „Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier”. Jego założeniem jest polepszenie sytuacji osób z niepełnosprawnością, a realizacja planu działania spoczywa na państwach członkowskich. Strategia budowania Europy pozbawionej barier, opierająca się między innymi na Karcie Praw Podstawowych, z założenia stawia prawa osób z niepełnosprawnością, jako fundament poszanowania równości, wolności, godności oraz praw obywatelskich.

Słowa **dostępność** oraz **dostosowanie** pojawiają się i w debacie publicznej, i w dyskursie politycznym, społecznym, w rozmowach między ludźmi, słowem - są obecne i wyraźnie zauważalne w przestrzeni publicznej. To dobrze, bo ich skutkiem jest szeroka dyskusja, dotycząca osób ze szczególnymi potrzebami. Kim jest wobec tego wspomniana osoba?

Ustawowa definicja tłumaczy to w następujący sposób: osoba ze szczególnymi

---

¹ Konwencja Praw Osób z Niepełnosprawnością 61/06 z 13 grudnia 2006 r., art. 9 – Dostępność; dostęp: www.unic.un.org.pl › [Konwencja Praw Osob Niepełnosprawnych](#) - 05.02.2020

potrzebami to osoba, „która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami”².

Doprecyzowując, należy przez to rozumieć przede wszystkim osoby głuche, słabosłyszące, głuchoniewidome, niewidome, słabowidzące, osoby z niepełnosprawnością narządów ruchu, osoby z niepełnosprawnością intelektualną oraz osoby starsze, a także osoby z dziećmi, kobiety w ciąży, osoby czasowo niemobilne, czyli takie, które mają problem w pokonaniu najmniejszej bariery (np. osoby z większym bagażem). Przy czym nie chodzi tu wyłącznie o przeszkody architektoniczne, ale także bariery cyfrowe oraz informacyjno-komunikacyjne.

Wymienione powyżej zagadnienia regulują od zeszłego roku (2019) dwie ustawy:

USTAWA
z dnia 4 kwietnia 2019 r.
o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych^{1), 2)}

oraz

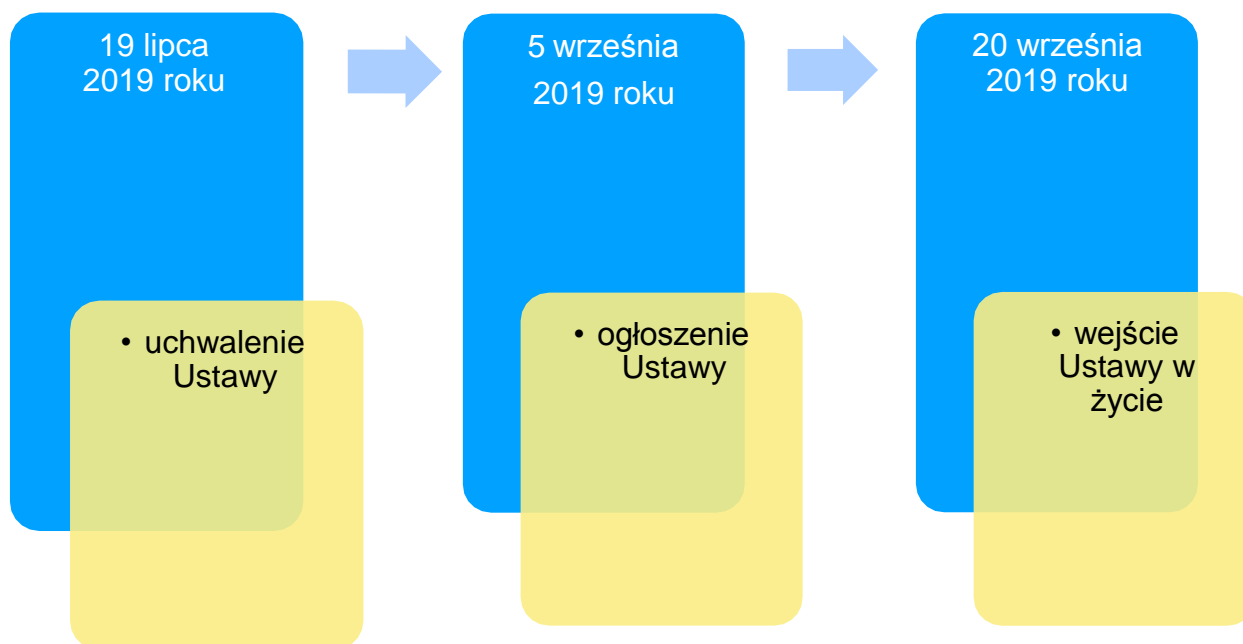
U S T A W A
z dnia 19 lipca 2019 r.
o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami¹⁾

Celem wymienionych powyżej ustaw jest regulacja przepisów oraz, poprawa szeroko rozumianej dostępności i wszelkich dostosowań w zakresach, których ustawy dotyczą.

---

² Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2019 poz. 1696);
dostęp: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001696>

Oś czasu wprowadzania do obiegu prawnego Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wygląda następująco:

Wprowadzone przepisy nakładają na podmioty publiczne szereg obowiązków. Szczególnie należy tu zacytować kluczowy artykuł 6 Ustawy, który – w zakresie dostępności architektonicznej – nakłada na podmiot publiczny następujące obowiązki:

- a) zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- b) instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
- c) zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
- d) zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1172),
- e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwość ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób³.

W przeprowadzonym badaniu skoncentrowano się głównie na *Wytycznych projektowania bez barier*. To one bowiem precyzyjnie wskazują sposoby dostosowania przestrzeni publicznej, są punktem odniesienia w badaniu infrastruktury, w szczególności dają

---

³ tamże

odpowieź, jak powinno prawidłowo wyglądać przejście dla pieszych, przystanek autobusowy, parking z wyznaczonym miejscem postojowym dla osoby z niepełnosprawnością itp.

2. Ankieta

W ankiecie służącej do mapowania przestrzeni w Gminie Bojanów koncentrowano się głównie na podstawach dostępności miejsc użyteczności publicznej. Nie znaczy to jednak, że jakkolwiek element potraktowano pobieżnie, przeciwnie – zsyntetyzowano zagadnienia. Pokazuje to formularz zamieszczony na kolejnych stronach:

FORMULARZ DOSTĘPNOŚCI W RAMACH PROJEKTU MAPOWANIA DO STANDARDÓW DOSTĘPNOŚCI GMINY BOJANÓW

Punkty opisowe wypełniać DRUKOWANYMI LITERAMI:

1. Adres (dokładny opis: ulica, orientacyjny punkt przy np. budynku użyteczności publicznej, przystanku komunikacji miejskiej itp.):.....

.....
.....
.....

2. Opisywane miejsce (zaznaczyć właściwe znakiem „X”)

- a) tak nie przejście dla pieszych,
b) tak nie przystanek komunikacji miejskiej (MZK),
c) tak nie parking,
d) tak nie budynek użyteczności publicznej,
e) tak nie teren rekreacyjny (kąpielisko, park),

Uwagi ankietera:

.....
.....

3. Występujące bariery:

a) na przejściach dla pieszych:

- tak nie krawężnik obniżony do poziomu maks.: 2,0 cm,
 tak nie kontrastowe oznakowanie krawężnika (kolor: biały bądź żółty),
 tak nie Fakturowe Oznaczenia Nawierzchniowe,
 tak nie przycisk uruchamiający sygnalizację po lewej stronie,
 tak nie przycisk uruchamiający sygnalizację po prawej stronie,
 tak nie przycisk na wysokości maks.: 90 cm – 110 cm,
 tak nie sygnalizacja światła zielonego za krótka,
 tak nie dźwięk w czasie zielonego światła

Uwagi ankietera:

.....
.....

b) na przystankach, wiatkach przystankowych, wiaty ochronne:

- tak nie głębokość wiaty min. 150 cm,
 tak nie siedziska z podłokietnikami,
 tak nie kontrastowe oznaczenia szklanych osłon wiaty,
 tak nie Fakturowe Oznaczenia Nawierzchni,
 tak nie kontrastowe oznaczenie krawędzi - kolor żółty,
 tak nie rozkład jazdy dla OzN na wysokości max: 90 cm - 110 cm,
 tak nie droga rowerowa koliduje z ruchem pasażerów (miejsce niebezpieczne),
 tak nie obniżony krawężnik do 2 cm,
 tak nie dźwiękowa informacja nawigująca.

Uwagi ankietera:

.....
.....

c) na miejscach parkingowo-postojowych:

- tak nie miejsca dla OzN,
 tak nie miejsca dla rodziców z dziećmi,
 tak nie miejsca oznaczone - D-18, D-18a, D-18b, T-29

	P-24	P-20,	P-18,
☐ tak	☐ nie	krawężnik obniżony do wysokości maks.: 2 cm,	
☐ tak	☐ nie	miejsce ma wymiary: długość min. 5,0 m, szerokość min. 3,6 m,	
☐ tak	☐ nie	ilość miejsc parkingowych zgodna ze Standardami (patrz: tabela):	
	Całkowita ilość stanowisk parkingowych		Minimalna ilość stanowisk postojowych
	1 do 5		---
	6 do 15		1
	16 do 40		2
	40 do 100		3
	Powyżej 100		4% (ogólnej liczby stanowisk)

Uwagi ankietera:

.....
 .....

d) w budynkach użyteczności publicznej:

- tak   nie podjazd dla OzN na wózkach,
- tak   nie drzwi wejściowe o szerokości min. 90 cm,
- tak   nie wysokość progu w drzwiach maks. wysokość: 2 cm,
- tak   nie ciągi komunikacyjne o szerokości min.: 180 cm,
- tak   nie oznakowania dla OzN,
- tak   nie toalety na parterze,
- tak   nie toalety przystosowane dla OzN,
- tak   nie winda

Uwagi ankietera:

.....
 .....

e) na terenach rekreacyjnych (kąpielisko miejskie, park miejski):

- tak   nie miejsca parkingowe dla OzN,
- tak   nie nawierzchnia równa i utwardzona,
- tak   nie ławki z podkietnikami,
- tak   nie odległość pomiędzy miejscami odpoczynku 50 m - 200 m,
- tak   nie obok ławki miejsce dla wózka inwalidzkiego szer. min. 90 cm,
- tak   nie pomost umożliwiający dotarcie do linii brzegowej szer. min. 180 cm,
- tak   nie pomost na przystani jest dostosowany do potrzeb OzN
 (szerokość pomostu wynosi min. 240 cm, a długość min. 5 m, balustrady są na wysokości 110 cm i 80 cm,
 krawędź pomostu ma kolor kontrastowy),
- tak   nie toalety dostosowane dla OzN,
- tak   nie przebieralnie i prysznice dostosowana dla OzN.

Uwagi ankietera:

.....
 .....

3. Obszar

Teren objęty badaniem dostępności obejmował obszar całej Gminy Bojanów.

Źródło:

<https://www.google.pl/maps/place/Bojan%C3%B3w/@50.4445125,21.899412,12z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x473d2f6a1b3f11af:0x737c400a0a008dae!8m2!3d50.4485227!4d21.9738401>

Z terenu całej gminy zebrano 87 ankiet mapujących dostępność w budynkach użyteczności publicznej, miejscach rekreacyjnych, wiatkach i przystankach, stadionach sportowych, boiskach.

W zbieranie danych dotyczących dostępności zaangażowani byli dyrektorzy i kierownicy jednostek organizacyjnych oraz pracownicy Urzędu Gminy Bojanów.

4. Analiza dostępności architektonicznej

4.1. Przejścia dla pieszych

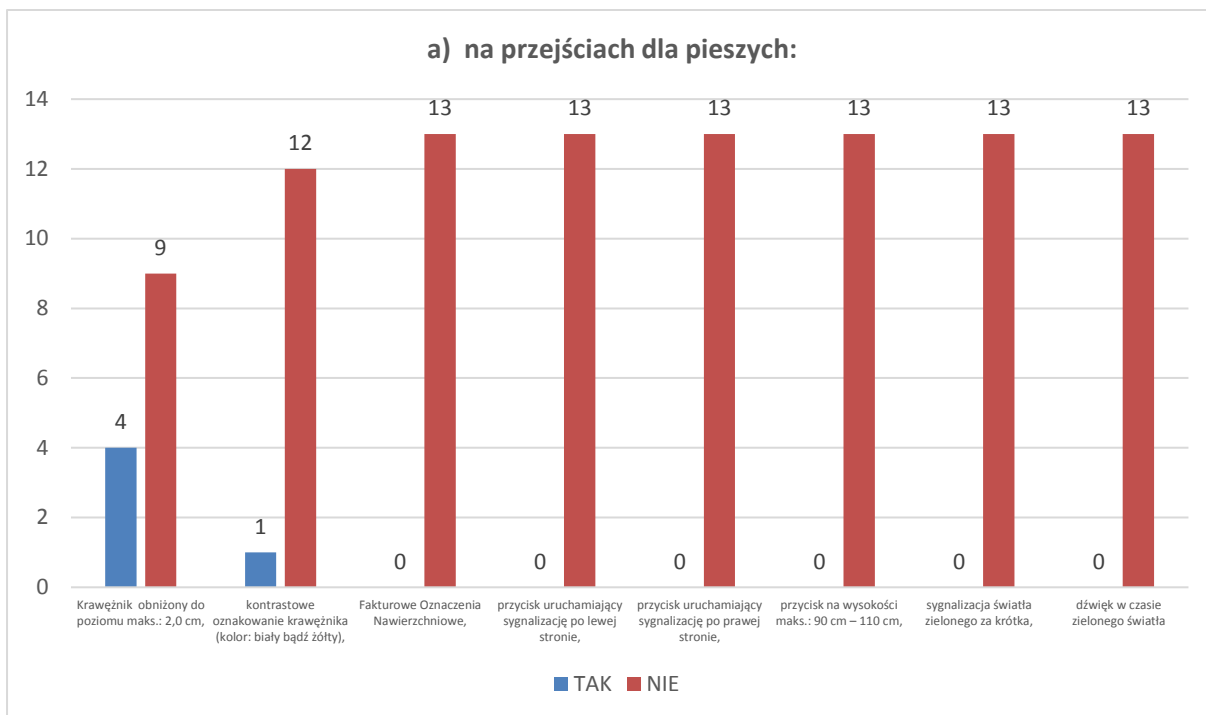
W Gminie Bojanów znajduje się jedno przejście dla pieszych. Położone jest w miejscowości Przyszów, ul. Jana Pawła II, w pobliżu szkoły. Za kryteria oceny posłużyły wytyczne zawarte w poradniku „*Jak wdrażyć Ustawę o zapewnieniu dostępności*” Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, które w wystarczający sposób określają dostosowanie, a w efekcie dostępność (lub jej brak) przejścia dla pieszych. W związku z tym pytania ankietowe wyglądały następująco:

Występujące bariery:

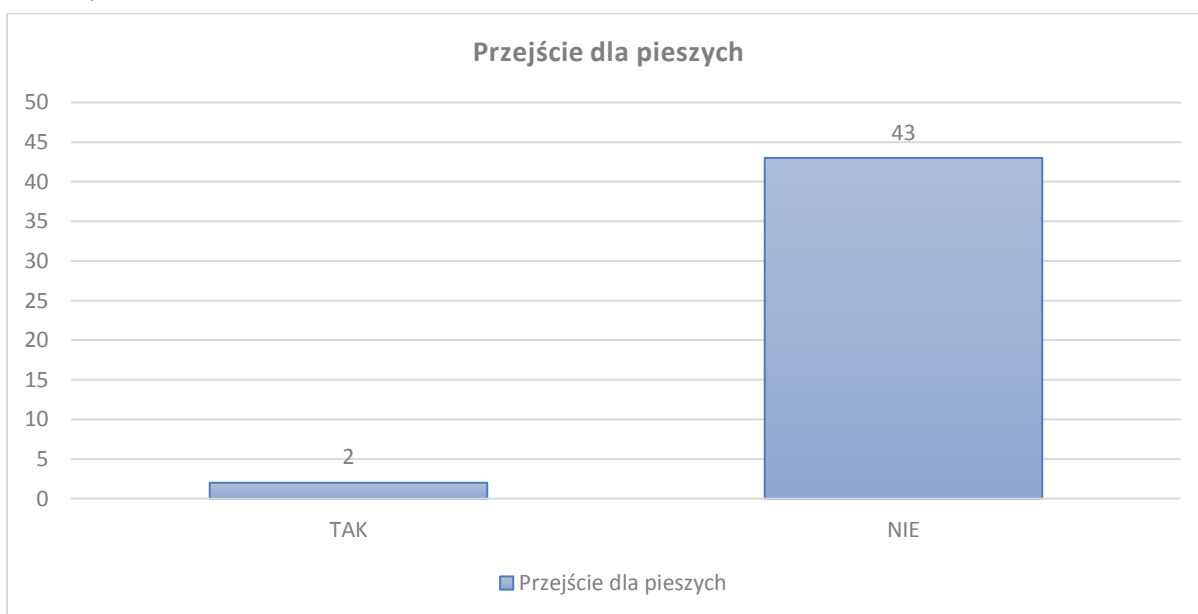
a) na przejściach dla pieszych:

☐ tak	☐ nie	krawężnik obniżony do poziomu maks.: 2,0 cm,
☐ tak	☐ nie	kontrastowe oznakowanie krawężnika (kolor: biały bądź żółty),
☐ tak	☐ nie	Fakturowe Oznaczenia Nawierzchniowe,
☐ tak	☐ nie	przycisk uruchamiający sygnalizację po lewej stronie,
☐ tak	☐ nie	przycisk uruchamiający sygnalizację po prawej stronie,
☐ tak	☐ nie	przycisk na wysokości maks.: 90 cm – 110 cm,
☐ tak	☐ nie	sygnalizacja światła zielonego za krótka,
☐ tak	☐ nie	dźwięk w czasie zielonego światła

Za podstawowe kryterium wzięto pod uwagę obniżony krawężnik, co ma fundamentalne znaczenie dla dostępności przejścia dla pieszych. Brak obniżonego krawężnika do poziomu 2 cm, czyni całe przejście niedostępnym dla osób poruszających się na wózkach, z wózkami, rowerami itp., czy mających problemy z mobilnością, oraz jest niebagatelną barierą dla kogoś, kto używa kul czy balkoników. Wynik badania tego warunku przedstawia wykres poniżej:

Źródło: opracowanie własne

Źródło: opracowanie własne

Z przedstawionej analizy wynika, że przejście dla pieszych posiada obniżony krawężnik, oraz kontrastowe oznaczenie (kolor biały). W Gminie Bojanów nie ma natomiast Fakturowego Oznaczenia Nawierzchniowego oraz sygnalizacji.

Warunkiem, dzięki, któremu można by było uznać, że przejście dla pieszych mimo wszystko spełnia standardy dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami jest tak zwane fakturowe oznaczenie nawierzchni (FON). Jest to faktura ostrzegawcza typu B, będąca informacją dla osoby niewidomej lub słabowidzącej o miejscu potencjalnie niebezpiecznym.

BRAK FAKTURY OSTRZEGAWCZEJ

FAKTURA PRZED PRZEJŚCIEM

Reasumując największym mankamentem przejścia dla pieszych jest brak fakturowego oznaczenia nawierzchni przed przejściem dla pieszych zarówno z jednej jak i drugiej strony. Wobec powyższego zaleca się wstawienie odpowiedniego oznaczenia.

4.2. Przystanki autobusowe, wiaty przystankowe, wiaty rekreacyjne, wiaty przystankowo - turystyczne

W przypadku przystanków, wiat przystankowych i przystankowo turystycznych oraz rekreacyjnych słowem bardziej odpowiednim będzie słowo „dostosowanie” niż „dostępność”. Praktycznie prawie każda z konstrukcji jest dostępna w szerokim rozumieniu tego słowa. Kluczowe pytanie brzmi, czy są one także dostosowane?

Pod tym kątem przebadano 42 elementy małej architektury.

Pytania ankietowe dotyczące tej części mapowania brzmiały następująco:

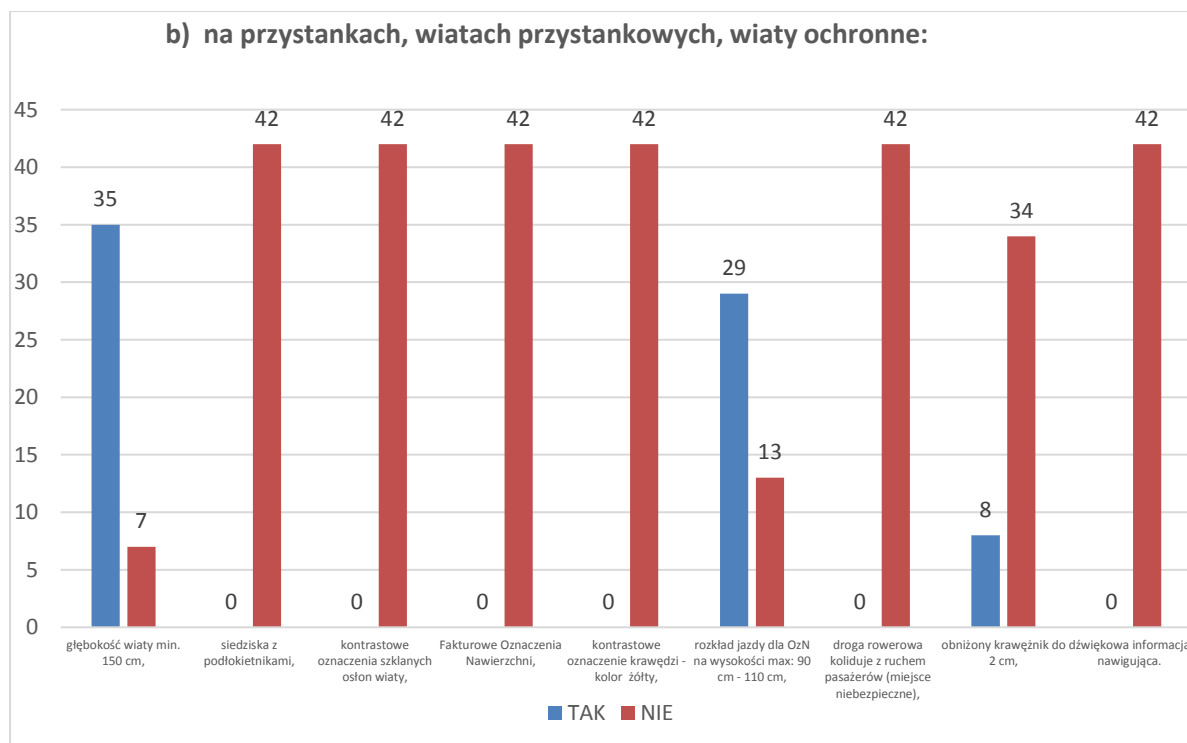
Występujące bariery:

b) na przystankach, wiatach przystankowych, wiaty ochronne:

- tak   nie   głębokość wiaty min. 150 cm,
- tak   nie   siedziska z podłokietnikami,
- tak   nie   kontrastowe oznaczenia szklanych osłon wiaty,
- tak   nie   Fakturowe Oznaczenia Nawierzchni,
- tak   nie   kontrastowe oznaczenie krawędzi - kolor żółty,
- tak   nie   rozkład jazdy dla OzN na wysokości max: 90 cm - 110 cm,
- tak   nie   droga rowerowa koliduje z ruchem pasażerów (miejsce niebezpieczne),
- tak   nie   obniżony krawężnik do 2 cm,
- tak   nie   dźwiękowa informacja nawigująca.

W odróżnieniu od przejść dla pieszych w małej architekturze nie wyodrębnia się jednego, kluczowego elementu, który świadczyłby o jej dostosowaniu bądź dostępności. Składa się na to szereg składników, które w konsekwencji czynią (lub nie) to miejsce dostosowanym do osób ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem głównie osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

Pierwszym składnikiem, który został ujęty w badaniu dostępności wiaty przystankowej była jej głębokość. Co przedstawia poniższy wykres.

Źródło: opracowanie własne

Z zaprezentowanych danych wynika, że jedynie 16% konstrukcji jest zbyt płytkich. Kolejną wytyczną, którą należy brać pod uwagę to siedzisko z podłokietnikami.

Niestety, na terenie Gminy Bojanów nie zostały one zamontowane.

Podobnie sytuacja wygląda z montażem i oznakowaniem szklanych osłon, fakturowym oznaczeniem nawierzchni, kontrastowym oznakowaniem krawędzi, czy dźwiękową informacją nawigującą. Te elementy nie zostały zamontowane w wiatkach przystankowych, przystankowo – turystycznych, rekreacyjnych.

Elementem, który wzięto pod uwagę przy dostosowaniu wiatki przystankowej jest wysokość montażu rozkładu jazdy na poziomie od 90 do 110 centymetrów. Taka wysokość gwarantuje osobom niskiego wzrostu, dzieciom oraz osobom na wózkach swobodę odczytu rozkładu jazdy.

W badaniu wzięto także pod uwagę miejsca potencjalnie niebezpieczne, czyli krzyżowanie się ruchu pasażerów z drogą rowerową w obrębie wiatki przystankowej. Istotne jest takie planowanie ruchu rowerowego, by nie kolidował z ruchem osób będących na lub zbliżających się do przystanku autobusowego. Warto tu wspomnieć, że nie przy każdym przystanku taka droga rowerowa przebiega, jednak w badaniu ujęto wszystkie przystanki, także te, przy których drogi rowerowej nie ma.

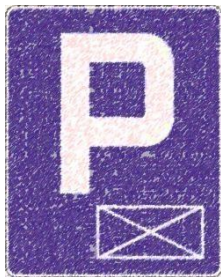
Dostępność przystanków, wiatki przystankowych, przystankowo – turystycznych i rekreacyjnych:

- głębokość wiatki
- siedziska z podłokietnikami
- oznaczenia osłon
- fakturowe oznaczenia nawierzchni
- potencjalne miejsca kolizji
- czytelny rozkład jazdy na odpowiedniej wysokości

Spośród wielu elementów, które składają się na dostosowanie przystanków i wiatki, trudno jest wyodrębnić jeden determinujący dostępność. Jednak szczególnie ważny jest rozkład jazdy: na odpowiedniej wysokości, drukowany dużą bezszeryfową czcionką, z zachowaniem najprostszego kontrastu. Przekaz tej podstawowej informacji jest warunkiem koniecznym dostosowania przystanków dla osób ze szczególnymi potrzebami. Tak samo ważny jest drugi rozkład jazdy na obniżonej wysokości (90-110 cm).

Na pełne dostosowanie przystanków komunikacji miejskiej składa się szereg elementów – każdy z nich odgrywa ważną rolę, przewidzianą dla niego w procesie projektowania uniwersalnego. Pominięcie choćby jednego z nich stwarza barierę, z pozoru niezauważalną, jednak dla osób ze szczególnymi potrzebami przesądającą o użyteczności takiego miejsca.

4.3. Parkingi

Na podstawie obowiązujących przepisów każdy parking powinien posiadać wyznaczone miejsca dla osób z niepełnosprawnością. Szczególnie miejsca takie powinny znajdować się przy obiektach użyteczności publicznej, możliwie blisko wejścia (maksymalnie 10 metrów). Miejsce postojowe powinno być także prawidłowo oznaczone: znakiem poziomym oraz znakiem pionowym, posiadać określone wymiary, być pozbawione barier.

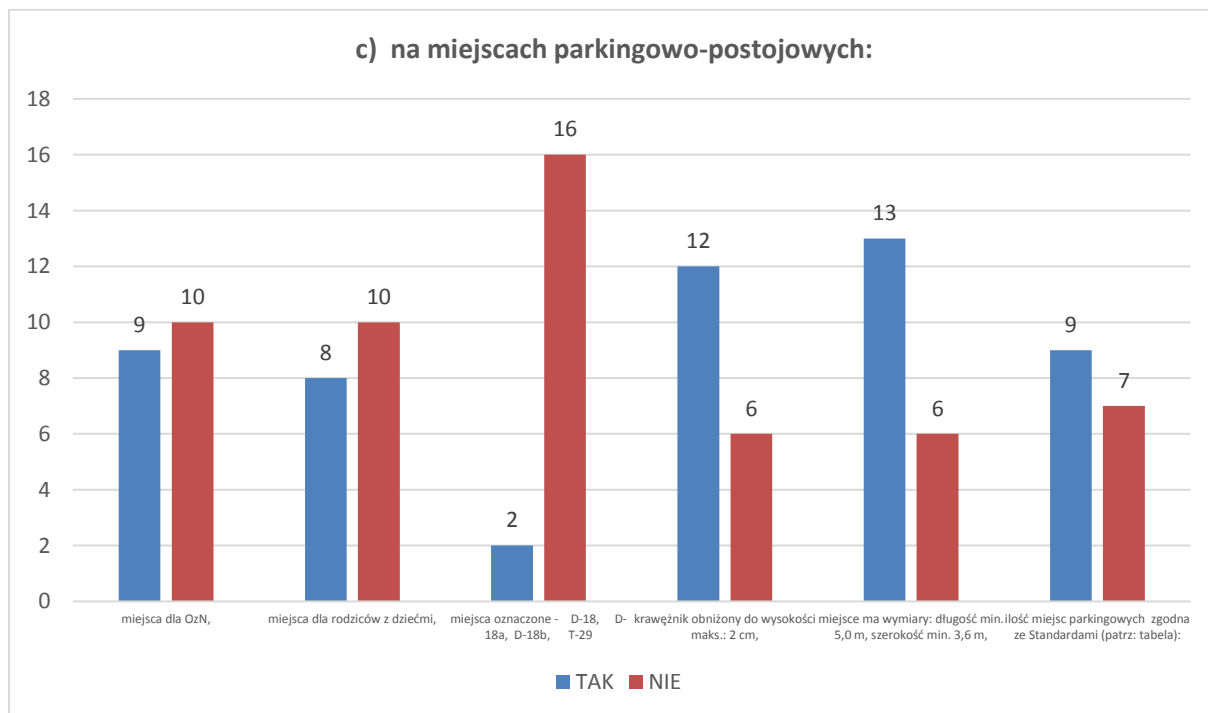
Pytania ankietowe brzmiały następująco:

Występujące bariery:

c) na miejscach parkingowo-postojowych:

☐ tak	☐ nie	miejsca dla OzN,	
☐ tak	☐ nie	miejsca dla rodziców z dziećmi,	
☐ tak	☐ nie	miejsca oznaczone - D-18, D-18a, D-18b, T-29, P-24, P-20, P-18,	
☐ tak	☐ nie	krawężnik obniżony do wysokości maks.: 2 cm,	
☐ tak	☐ nie	miejsce ma wymiary: długość min. 5,0 m, szerokość min. 3,6 m,	
☐ tak	☐ nie	ilość miejsc parkingowych zgodna ze Standardami (patrz: tabela):	
		Całkowita ilość stanowisk parkingowych	Minimalna ilość stanowisk postojowych
		1 do 5	---
		6 do 15	1
		16 do 40	2
		40 do 100	3
		Powyżej 100	4% (ogólnej liczby stanowisk)

Wyniki przeprowadzonego badania prezentują się następująco:

Źródło: opracowanie własne

Parkingi:

- wyznaczenie miejsca
- oznakowanie pionowe i poziome
- brak barier
- prawidłowe wymiary
- odpowiednia ilość miejsc

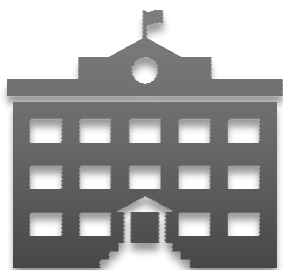
Dobre oznakowanie, brak jakichkolwiek barier, a przede wszystkim wyznaczenie miejsca postojowego dla osoby z niepełnosprawnością, to podstawowe zasady dostępnego parkingu.

Wiele z tych elementów, jak wynika z badania, jest pomijanych i nieuwzględnianych. Dla osoby ze szczególnymi potrzebami pominięcie którejkolwiek części składowej, jest barierą i świadczy o niedostępności miejsca. Szczególną trudnością jest tu brak wyznaczonego miejsca

postojowego na ogólnodostępnym parkingu, jego złe oznakowanie oraz zbyt mała ilość miejsc dla osób z niepełnosprawnością.

Zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego wszystkie elementy miejsca postojowego dla osoby ze szczególnymi potrzebami powinny zostać uwzględnione, by miejsce takie odpowiadało przyjętym normom.

4.4. Budynki użyteczności publicznej

Projektowane uniwersalne nie ogranicza się wyłącznie do przestrzeni zewnętrznych. Jego integralną częścią jest także dobrze zaprojektowany, a w konsekwencji zbudowany obiekt/budynek, z którego, na co dzień korzystają ludzie: zarówno pracownicy, jak i petenci urzędów, klienci instytucji publicznych, banków, pacjenci zakładów opieki zdrowotnej, uczniowie szkół itp.

Na obiekt spełniający wymogi dostępności składa się szereg komponentów: od wejścia, poprzez informację, korytarze, biura, toalety, szatnie, schody, windy, oznakowania, pętle indukcyjne, słowem – te wszystkie duże rzeczy widoczne na pierwszy rzut oka, ale też pozornie niezauważalne detale, które stanowią (bądź nie) o dostępności obiektu.

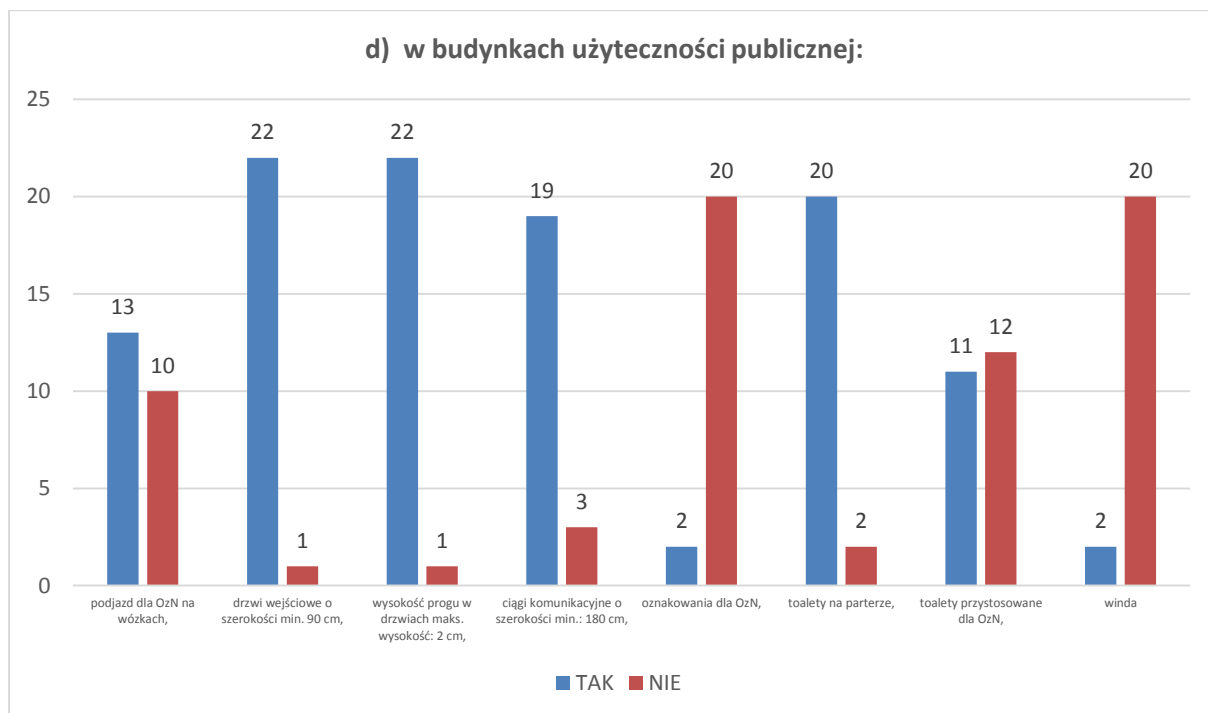
W przeprowadzonym badaniu obiektów użyteczności publicznej wzięto pod uwagę elementy kluczowe dla dostępności budynków, wynikające z *Wytucznych projektowania bez barier*, co pokazuje wycinek ankiety i zawartych w niej pytań:

Występujące bariery:

d) w budynkach użyteczności publicznej:

☐ tak	☐ nie podjazd dla OzN na wózkach,
☐ tak	☐ nie drzwi wejściowe o szerokości min. 90 cm,
☐ tak	☐ nie wysokość progu w drzwiach maks. wysokość: 2 cm,
☐ tak	☐ nie ciągi komunikacyjne o szerokości min.: 180 cm,
☐ tak	☐ nie oznakowania dla OzN,
☐ tak	☐ nie toalety na parterze,
☐ tak	☐ nie toalety przystosowane dla OzN,
☐ tak	☐ nie winda

Wyniki przeprowadzonej ankiety przedstawiono na poniższym wykresie:

Źródło: opracowanie własne

Jedną z pierwszych barier, która uniemożliwia dostęp do obiektu jest samo wejście, a najczęściej występującą przeszkodą są: schody i/lub bardzo wysoki próg, brak podjazdu, pochylni, czy podnośnika przyschodowego.

Następnym kryterium, które świadczy o dostępności jest szerokość drzwi wejściowych. Za niezbędne minimum przyjmuje się 90 centymetrów w świetle otwartych drzwi. I ta wartość może niekiedy okazać się zbyt mała, na przykład dla osoby, która prowadzi bliźniaczy wózek dziecięcy, czy też dla osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim z idącym obok psem przewodnikiem. Warto, zatem w projektach uwzględniać jak najszersze wejścia do obiektu.

Często występującą barierą w obszarze drzwi wejściowych jest ich próg. Idealnym rozwiązaniem są drzwi tego rodzaju barier pozbawione, najlepiej automatycznie otwierane i prawidłowo oznakowane. Przepisy dopuszczają próg w głównych drzwiach wejściowych, jednak nie wyższy niż 2 cm.

Elementem, a właściwie zbiorem elementów, którego dość często brakuje w budynkach użyteczności publicznej są prawidłowe oznaczenia, znaki informacyjne. Ich rolą jest pomoc osobom w prawidłowym poruszaniu się na terenie obiektu. Brak tych elementów znacznie obniża orientację w budynku, a komunikacja może być zakłócona, co sprawia, że osoba ze szczególnymi potrzebami porusza się z trudnością.

Jednym z najważniejszych komponentów dostosowanego obiektu użyteczności publicznej jest toaleta dla osób z niepełnosprawnością. Odpowiedniej szerokości drzwi

wejściowe, wyłącznik światła na obniżonej wysokości (ewentualnie światło automatyczne), przestrzeń manewrowa wewnątrz WC, niezabudowana umywalka, bateria, którą można uruchomić niezależnie od stopnia niepełnosprawności (najlepiej automatyczna), lustro ustawiane pod odpowiednim kątem, miska ustępowa i dobrze zamontowane poręcze, spłuczka, czy kontrastowa kolorystyka – wszystkie te elementy stanowią o dostosowaniu, a w konsekwencji o pełnej dostępności. Jednak w badaniu, jako kryterium dostępności przyjęto samą możliwość skorzystania z toalety: dostępne wejście, poręcze przy misce ustępowej, przestrzeń manewrową w WC, umywalkę.

Ostatnim badanym elementem w sekcji była winda. To składnik niezbędny w wielokondygnacyjnych budynkach, lecz – jak pokazuje wynik przeprowadzonego badania, dość rzadko występujący. Jego brak, to olbrzymi dyskomfort dla osób z niepełnosprawnością ruchową, dla seniorów, dla opiekunów z dziećmi itp. W efekcie, jakość usług urzędu/szkoły/biblioteki itp. spada powodując, iż konieczne jest stosowanie rozwiązań alternatywnych, nie zawsze dobrych, nierzadko nikogo niezadawalających.

W badaniu pominięto pętle indukcyjne, oznaczenia dotykowe (zarówno w ogólnym opisie, jak i w alfabecie Braille'a), możliwość wejścia do obiektu z psem przewodnikiem itp. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w Deklaracji dostępności, która jest zamieszczona na stronie www.bojanow.pl pod adresem: <http://bojanow.pl/component/content/article/152-deklaracja-dost%C4%99pno%C5%9Bci/2674-deklaracja-dost%C4%99pno%C5%9Bci.html>.

Wytyczne projektowania bez barier – obiekty użyteczności publicznej:

- bariera przy wejściu
- drzwi wejściowe
- oznaczenia
- toalety
- winda

Podobne Deklaracje dostępności pojawiły się na stronach internetowych podmiotów publicznych, będących jednostkami organizacyjnymi. Jest to wymóg, wynikający z Ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych oraz aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. We wspomnianej Deklaracji w sekcji „dostępność architektoniczna” zawarty jest opis dotyczący ułatwień dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Mowa tu o barierach szczególnie uciążliwych dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Są to przede schody/wysoki stopień, wąskie drzwi z progiem przekraczającym 2 cm, brak oznaczeń, brak pętli indukcyjnej, brak dostosowanych toalet (często zamykanych na klucz) itd. Jednak w określeniu ogólnej dostępności budynku (lub jej braku) posłużył w badaniu jeden decydujący czynnik – wejście do obiektu.

Obiekt dostępny - 57 %

Winda - 9 %

Obiekt niedostępny - 43 %

Brak windy - 91 %

4.3. Tereny rekreacyjne

NATIONAL PARK SERVICE SIGNS

aspekcie ograniczone.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 „Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych” poprzez projektowanie uniwersalne należy rozumieć projektowanie środowiska w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania.

Koncepcja uniwersalnego projektowania jest oparta na zasadzie równości w większym stopniu niż koncepcja ogólnej dostępności dla osób z obniżoną funkcjonalnością. Rozwiązania przestrzenne zgodne z zasadą projektowania uniwersalnego przewidują, iż podstawowe działania będą z założenia odpowiadały potrzebom wszystkich użytkowników i nie będą wymagały specjalnych rozwiązań. Projektowanie jest zatem pojmowane jako wspólny termin na określenie wszystkich działań, które dotyczą kształtowania otoczenia. Obejmuje to m.in. planowanie w ramach społeczności lokalnej, użytkowanie gruntów, jak również architekturę.

Projektowanie uniwersalne jest strategicznym podejściem do planowania i projektowania zarówno produktów, jak i odpowiedniego otoczenia, mających na celu promowanie społeczeństwa włączającego wszystkich obywateli oraz zapewniającego im pełną równość oraz możliwość uczestnictwa w życiu społecznym.

Koncepcja projektowania uniwersalnego odegrała ważną rolę w kształtowaniu pojęcia funkcjonalności i dostępności środowiska zbudowanego dla wszystkich użytkowników i przynosi korzyść wszystkim członkom społeczeństwa. Przyczynia się do promowania równego, a tym samym sprawiedliwego dla wszystkich, dostępu do dóbr i usług, z uwzględnieniem potrzeb tych użytkowników, których funkcjonowanie jest w pewnym

Geneza pojęcia „projektowanie uniwersalne” wskazuje na siedem zasad, według których należy postępować przy projektowaniu:

- 1) **sprawiedliwe wykorzystanie** – projekt jest użyteczny i atrakcyjny dla ludzi o różnych możliwościach,
- 2) **elastyczność użytkowania** – projekt uwzględnia szeroki zakres indywidualnych preferencji i umiejętności odbiorców,
- 3) **zauważalna informacja** – projekt w sposób efektywny łączy ze sobą niezbędne informacje dla użytkownika, niezależnie od warunków otoczenia lub zdolności sensorycznych użytkownika,
- 4) **tolerancja błędów** – projekt minimalizuje zagrożenia i negatywne skutki przypadkowego lub zamierzonego działania,
- 5) **wymiary i przestrzeń dostępne i użyteczne** – odpowiednia wielkość i przestrzeń przewidziana do podejścia, działania i wykorzystania, niezależnie od wielkości, postawy lub mobilności użytkownika.

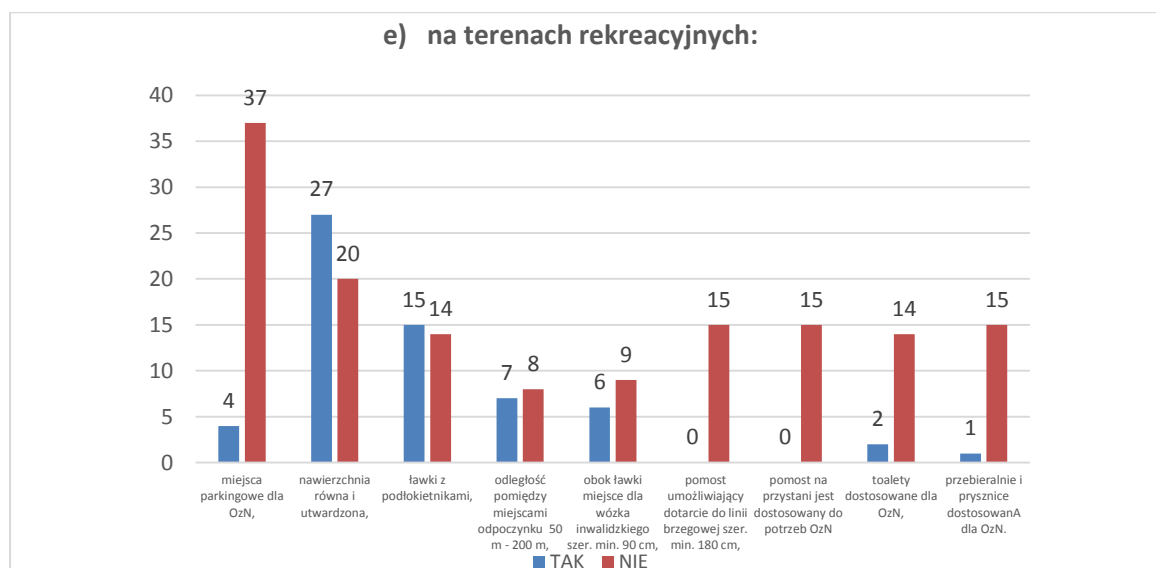
Powyższe wytyczne wzięto pod uwagę badając dostępność terenów rekreacyjnych, co odzwierciedlają pytania ankietowe:

Występujące bariery:

e) na terenach rekreacyjnych (kąpielisko miejskie, park miejski):

- tak   nie miejsca parkingowe dla OzN,
- tak   nie nawierzchnia równa i utwardzona,
- tak   nie ławki z podłokietnikami,
- tak   nie odległość pomiędzy miejscami odpoczynku 50 m - 200 m,
- tak   nie obok ławki miejsce dla wózka inwalidzkiego szer. min. 90 cm,
- tak   nie pomost umożliwiający dotarcie do linii brzegowej szer. min. 180 cm,
- tak   nie pomost na przystani jest dostosowany do potrzeb OzN
(szerokość pomostu wynosi min. 240 cm, a długość min. 5 m, balustrady są na wysokości 110 cm i 80 cm, krawędź pomostu ma kolor kontrastowy),
- tak   nie toalety dostosowane dla OzN,
- tak   nie przebieralnie i prysznice dostosowana dla OzN

Wyniki przeprowadzonego badania zaprezentowano na wykresie:

Źródło: opracowanie własne

Do terenów rekreacyjnych zaliczono:

- place zabaw,
- boiska i stadiony,
- siłownie zewnętrzne,
- łowiska,
- altany rekreacyjne.

Uwzględniając specyfikę tych miejsc jako zasadniczy warunek dostępności brano pod uwagę szerokość ciągów komunikacyjnych oraz miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością.

W większości ankietowanych obiektów rekreacyjnych brak wyznaczonych miejsc parkingowych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnych, co niewątpliwie znacznie ogranicza dostępność tych miejsc.

Pozytywnie natomiast wypada dostępność pod względem szerokości przejść i chodników, możliwości ustawienia obok ławki wózka.

Reasumując należy uznać, że tereny rekreacyjne znajdujące się na terenie gminy są ogólnodostępne dla wszystkich mieszkańców gminy.

5. Podsumowanie

Wdrożenie w życie zasad projektowania uniwersalnego jest procesem. Jest to proces czasochłonny, ale widoczne efekty projektowania uniwersalnego zaczynają się pojawiać w przestrzeni Gminy Bojanów.

Dostosowano już część obiektów użyteczności publicznej pomimo, że zaprojektowane w innej epoce, która nie dostrzegała osób ze szczególnymi potrzebami, wymagają licznych nowych rozwiązań, najczęściej bardzo kosztownych. Jednak to właśnie uniwersalne projektowanie, które nie pomija żadnej osoby (niezależnie od wszystkich jego cech) jest koniecznością i z dzisiejszej perspektywy - czymś oczywistym. Jest też wymogiem naszych czasów.

Niestety, można także popełnić wiele błędów przy projektowaniu. By do tego nie doszło należy stosować obowiązujące *Wytyczne*, bowiem to one w sposób przejrzysty i kompletny oferują prawidłowe rozwiązania, pokazują w jaki sposób zniwelować barierę, jak uniknąć błędów. Pomocne mogą okazać się tu dwie ustawy z 2019 roku: cyfrowa i dostępnościowa, które wkomponowują się (od strony prawnej) w idee projektowania uniwersalnego.

Ostatecznie działania te mają służyć niwelowaniu barier: architektonicznych, cyfrowych, komunikacyjno-informacyjnych. Wymaga to długiej pracy, niejednokrotnie sporych nakładów pieniężnych rozłożonych w czasie, ale dopiero skoordynowanie wszystkich tych zależnych od siebie czynników powinno przynieść oczekiwany efekt w postaci dostępności przestrzeni publicznej.